

TÜRKİYE'NİN JEOPOLİTİK KONUMU

TÜRKİYE'NİN JEOPOLİTİK KONUMU

Jeopolitik, bir ülkenin sahip olduğu fiziki ve beşerî unsurlar ile dünya üzerindeki konumunun dış siyasetine etkisidir.

İklim, yeryüzü şekilleri, yer altı kaynakları gibi özellikler bir ülkenin sahip olduğu fiziki unsurları oluştururken nüfusu, ekonomik durumu, sosyal ve kültürel değerleri ise beşerî unsurlarını oluşturur. Jeopolitik konumu belirleyen beşerî özellikler değişebilir özellikte iken konum ve fiziki coğrafya özellikleri kısa sürede değişiklik göstermez.

Jeopolitikte Etkili Olan Unsurlar	
Değişmeyen unsurlar	Coğrafi konum
	Jeolojik ve jeomorfolojik özellikler
	Ülkelerin coğrafi şekli
	İklim
	Su
	Coğrafi bütünlük
Zaman	
Değişen unsurlar	Ekonomik değerler
	Politik değerler
	Askerî değerler
	Sosyal kültürel değerler
	Bilimsel ve teknolojik değerler

Jeopolitikte etkili olan unsurlar

Türkiye'nin orta kuşakta yer alması, dört mevsimin de yaşanmasını sağlarken yeryüzü şekillerinin kısa mesafelerde değişmesi iklim çeşitliliğini oluşturmuştur. Çeşitli iklim tiplerinin görülmesi ile verimli ovalarda birbirinden farklı özellikte ürünler yetiştirilebilmektedir. Komşu ülkelere göre zengin su kaynaklarına sahip olan ülkemizin bu potansiyeli jeopolitik önemini artırmıştır.

Türkiye, üç büyük kıtanın kesişim noktasında yer alır. Karadeniz ve Akdeniz arasında ticaretin yapıldığı İstanbul ve Çanakkale gibi stratejik öneme sahip boğazların ülkemizde bulunması ve üç tarafının denizlerle çevrili olması Türkiye'yi önemli bir ulaşım merkezi hâline getirmektedir.

Hazar bölgesi ve Orta Doğu'da çıkarılan petrolün dünya pazarına taşınmasında en kısa ve kârlı yol ülkemiz topraklarından geçmektedir. Ülkemizin genç ve dinamik nüfusu, askerî alandaki gücü ve gelişen ekonomisi jeopolitik konum özelliklerini oluşturan diğer unsurlardır.

Türkiye'nin jeopolitik Konumu

Atlas Okyanusu

A V R U P A

A S Y A

A F R İ K A

Hint Okyanusu

Balkanlar

Karadeniz

Hazar Bölgesi

Akdeniz

Kızıldeniz

0 1.000 2.000 Km

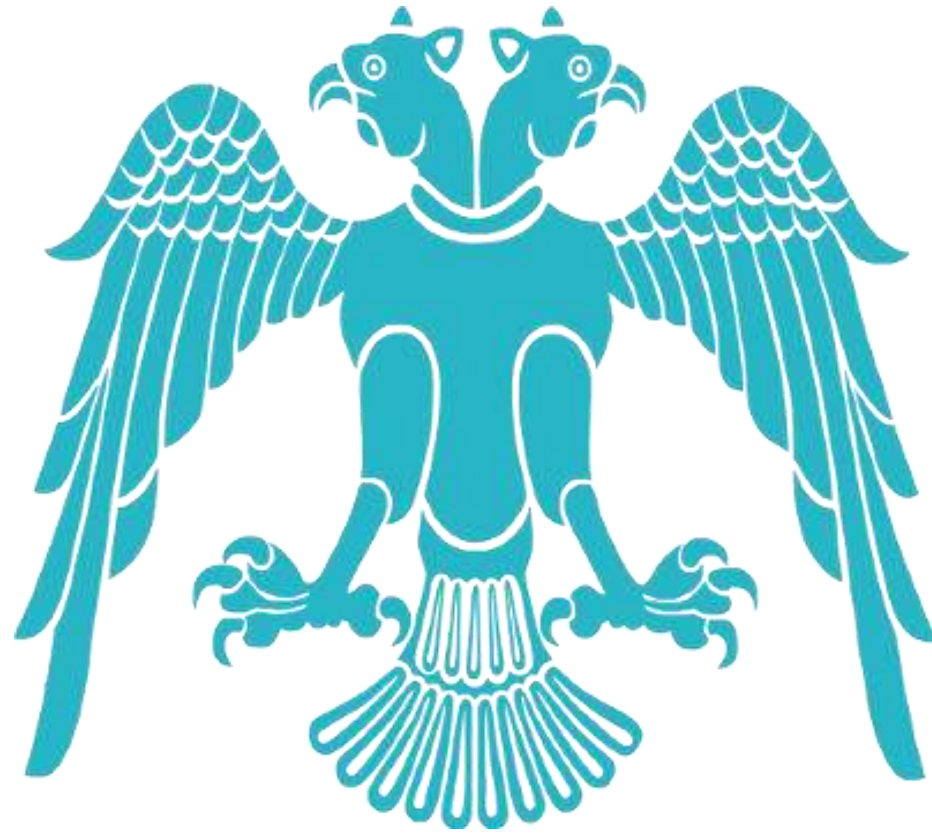
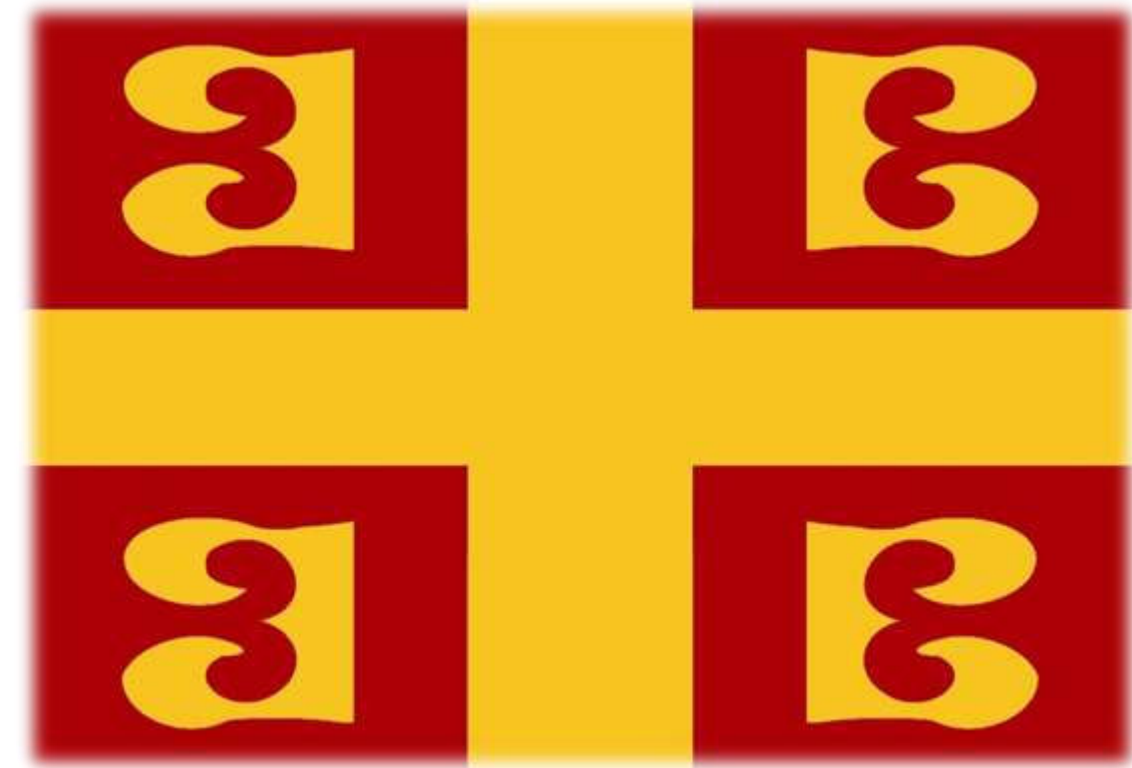

0 500 1000 Km

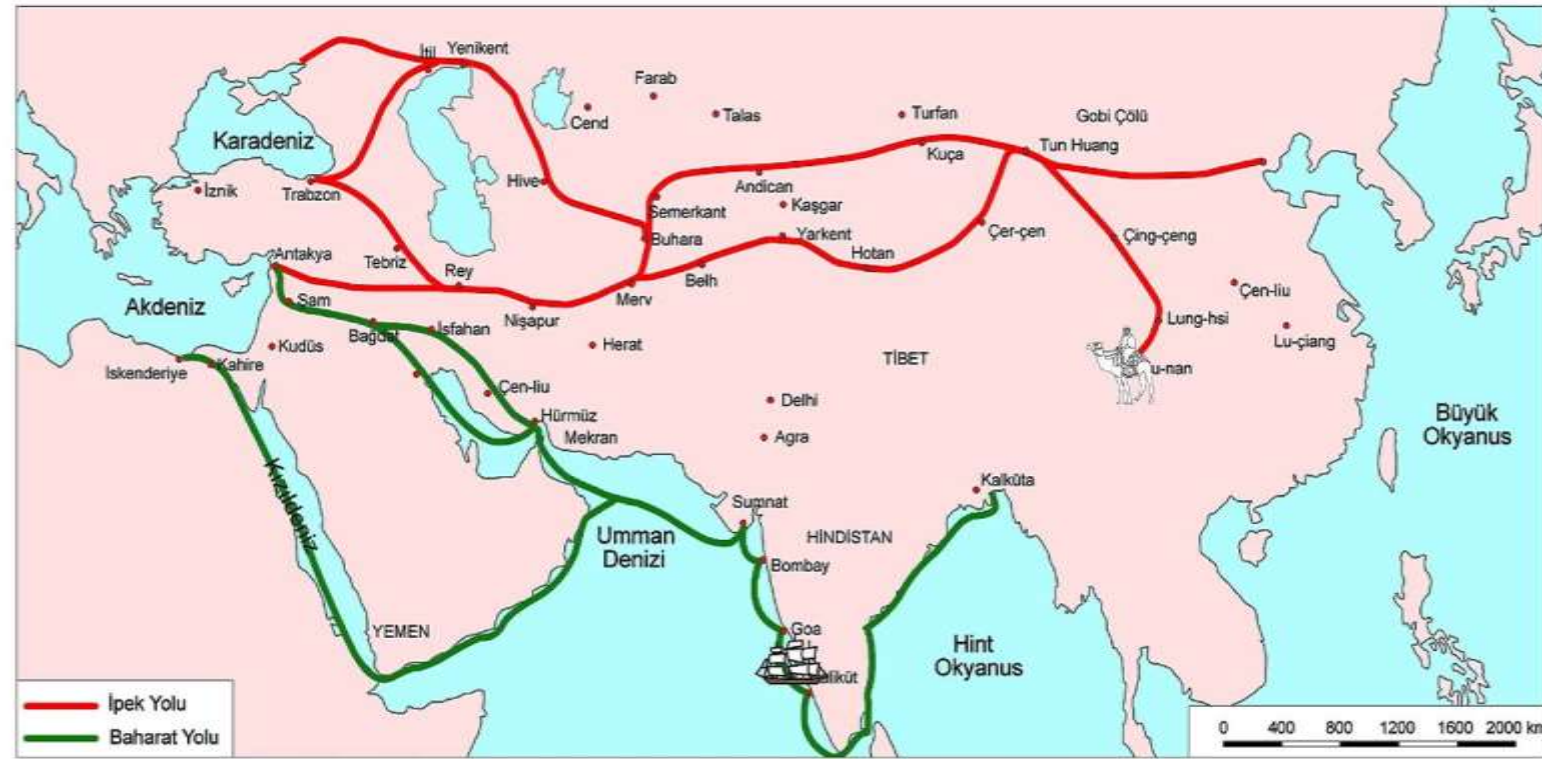
GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE'NİN JEOPOLİTİK KONUMU

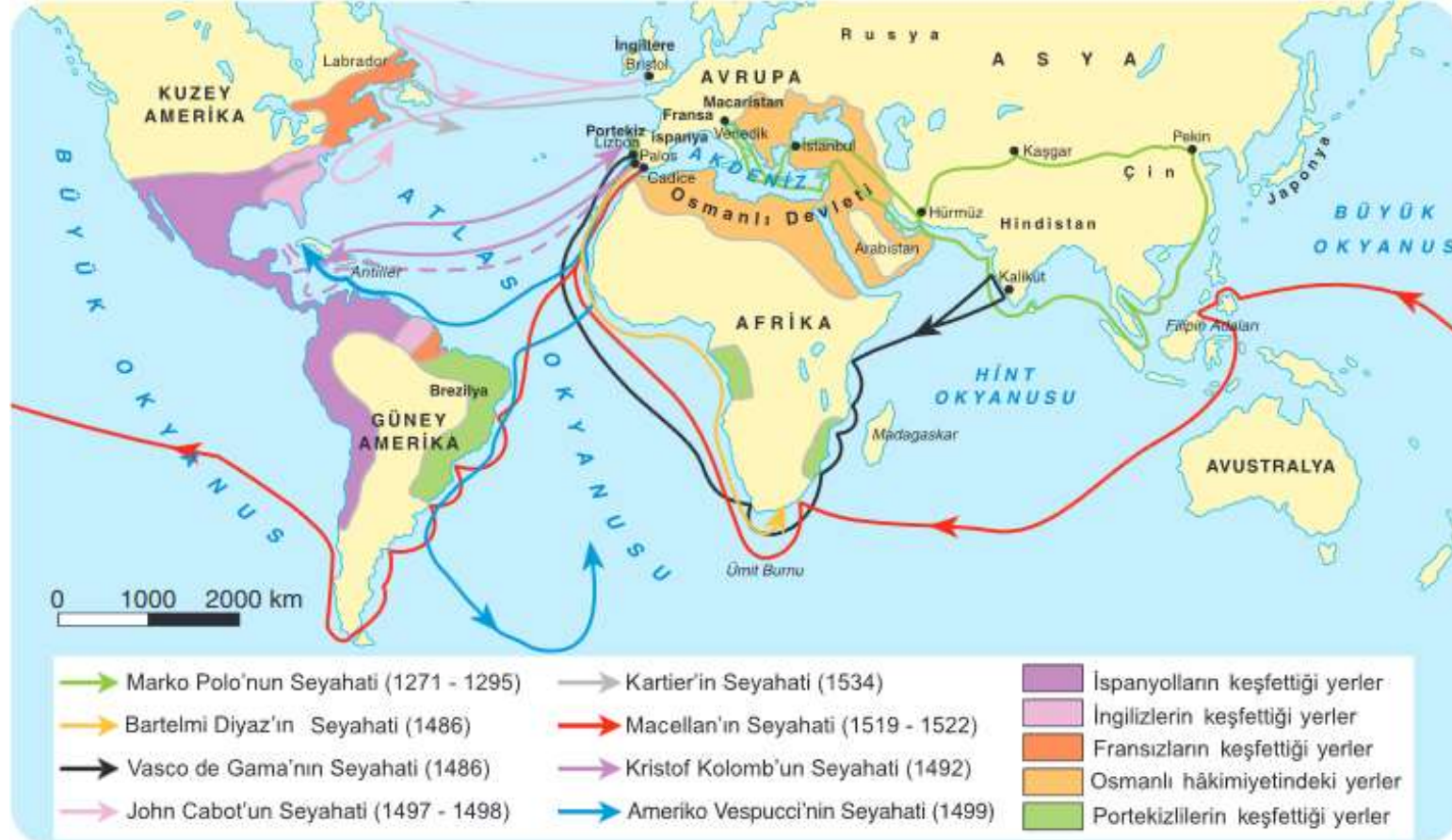
Asya ile Avrupa kıtalarının birbirine en çok yaklaştığı yerde bulunan Anadolu, kendisini çevreleyen deniz ve boğazlar ile elverişli iklimi sayesinde **Bizans**, **Selçuklu** ve **Osmanlı** gibi pek çok köklü devletin kuruluş sahası olmuştur.

Anadolu toprakları Doğu ile Batı arasındaki ticaretin en önemli güzergâhlarından biriydi. Osmanlı Devleti'nin yeni çağlara kadar en büyük ekonomik kaynağı olan bu **ticaret yolları**, aynı zamanda Anadolu'nun jeopolitik açıdan önemini daha da artmasını sağlamıştır. Osmanlı Devleti, ticaret yollarını hakimiyeti altına alarak üç kıtada toprağı bulunan bir süper güç hâline gelmiştir. Anadolu ayrıca **halifeliğın 1517**'de Osmanlı'ya geçmesiyle İslam dünyası açısından önemli bir merkez olmuştur.

Coğrafi Keşiflerle Batılı devletlerin Doğu'daki ticaret merkezlerine deniz yoluyla ulaşabilecekleri yeni bir güzergâh bulmaları Osmanlı'nın elinde tuttuğı transit ticareti olumsuz yönde etkilemiş ve bu yollar zaman içerisinde jeopolitik önemini yitirmeye başlamıştır. Dönemin küresel güçlerinden olan Rusya'nın sıcak denizlere inme politikası ve İngiltere'nin sömürgelerine giden yollara hakim olma isteğı bu iki güç arasında çıkar çatışmasına neden olmuştur. Bu durum bu döneme kadar ticari önemi ağır basan İstanbul ve Çanakkale boğazlarının jeopolitik açıdan da önem kazanmasını sağlamıştır.

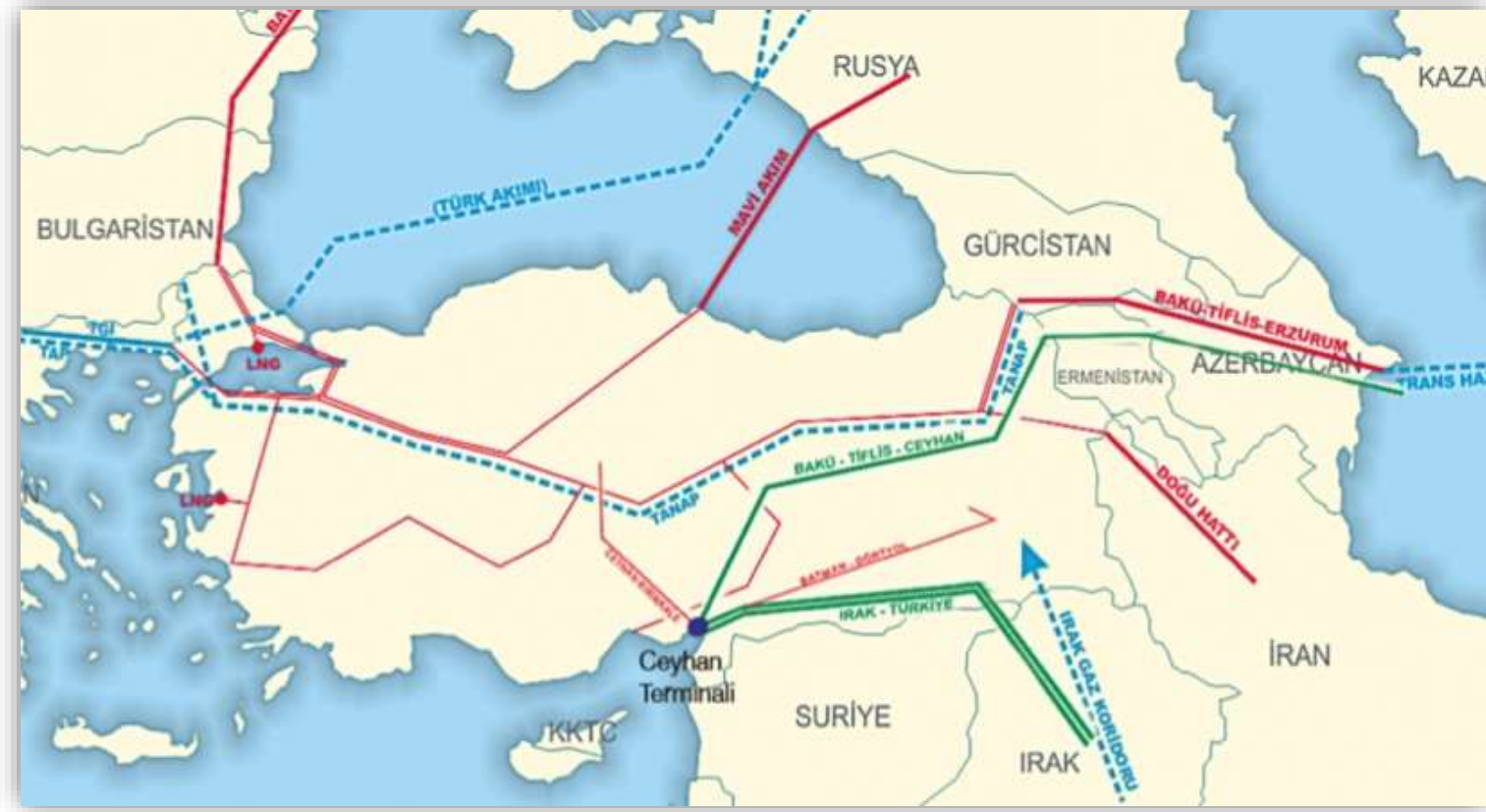
Türkiye'nin jeopolitik öneminin farkında olan Batılı devletler, I. Dünya Savaşı'nda Anadolu'yu ele geçirmek istemiş, fakat vatansever Türk halkının verdiği mücadele ile Çanakkale'de bozguna uğratılmıştır.

Coğrafi Keşiflerle başlayan ekonomik ve siyasi çöküşle 20. yüzyılın başlarında yıkılan Osmanlı Devleti'nin yerine **Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde Türkiye Cumhuriyeti** kurulmuştur. II. Dünya Savaşı'yla beraber dünyada ekonomik, sosyal ve politik dengeleri değiştiren pek çok olay meydana gelmiştir. Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından soğuk savaşın sona ermesi, küreselleşmenin artması ve yeni politik oluşumlar özellikle Balkanlar, Orta Doğu ve Kafkasların arasında bir köprü görevi gören Türkiye'nin jeopolitik öneminin artmasını sağlamıştır.

Enerji üretiminde önemli yere sahip olan petrol ve doğal gazın büyük bir kısmı, Türkiye'nin komşusu olan Hazar Bölgesi'nde ve Orta Doğu ülkelerinde üretilmektedir. Bu enerji kaynaklarını yoğun bir şekilde tüketen Avrupa ülkeleri de Türkiye'nin diğer komşularını oluşturur. Türkiye'nin konumu **enerji kaynaklarının nakledilmesinde Türkiye'yi önemli bir ulaşım kavşağı** hâline getirmektedir.

Türkiye, sahip olduğu **boğazlar** vasıtasıyla Karadeniz'den Akdeniz'e doğru yapılan ticarete kilit bir noktada bulunmaktadır. Önemli doğal gaz üreticilerinden olan Rusya da bu kaynakların büyük bir bölümünü Türkiye üzerinden dış pazara göndermektedir. Askerî açıdan güçlü olan Türkiye bölgesel barışı ve güvenliği sağlamak amacıyla **BM** ve **NATO** gibi örgütlere de üyedir. Ülkemizin genç ve dinamik nüfusu, gelişen ekonomisi ile sahip olduğu doğal ve beşerî özellikleri jeopolitik konumunda belirleyici rol oynar.

KIBRIS ADASI'NIN ve BOĞAZLARIN TÜRKİYE'NİN JEOPOLİTİK KONUMUNA ETKİSİ

Kıbrıs, Anadolu'nun güneyinde bulunan Akdeniz'in Sicilya ve Sardunya adalarından sonraki üçüncü büyük adasıdır. Coğrafi konumundan dolayı tarih boyunca siyasi önem arz eden Kıbrıs; Anadolu, Mezopotamya ve Ege uygarlıklarının ticaret sahası içinde yer almıştır.

307 yıl boyunca Osmanlı Devleti hâkimiyetinde kalan ada toprakları üzerinde günümüzde **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti** ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi yer alır.

Kıbrıs'ın Avrupa, Asya ve Afrika kıtalarının arasında bulunması adanın jeopolitik ve stratejik önemini korumasını sağlamıştır. Bu özelliğinden dolayı tarih boyunca ada üzerinde istila ve mücadeleler sürekli devam etmiştir. Kıbrıs, Türkiye'nin güney kıyıları ile Suriye, Mısır, İsrail ve Süveyş Kanalı'na kadar olan alandaki su yollarının kontrol noktasında yer alır. Orta Doğu'ya açılan bir kapı niteliğindeki ada, petrol zengini ülkelerin Süveyş Kanalı yoluyla gerçekleştirdikleri deniz ticaretinin de odağında bulunur.

Kıbrıs Adası, Türkiye'nin millî güvenliği için büyük bir önem arz eder. Ada, askerî müdahale gerektirecek durumlarda hava üssü olarak destek sağlayacak bir noktadadır. Kıbrıs, Anadolu'nun güney kıyılarındaki İskenderun ve Mersin limanlarının güvenliği ile Akdeniz ve Orta Doğu'daki ticari faaliyetlerin sürdürülebilirliği için de kilit bir konumda bulunur.

Türkiye'nin jeopolitik konumunu etkileyen bir diğer unsur da **İstanbul** ve **Çanakkale** boğazlarıdır. Boğazların hakimiyeti İstanbul'un Fethi'yle Osmanlı'ya geçmiş, Lozan Antlaşması'na kadar Osmanlı hâkimiyetinde kalmıştır. Lozan Antlaşması'yla Türkiye'nin boğazlar üzerindeki söz hakkı kısıtlanmış ancak daha sonra imzalanan Montreux (Montrö) Boğazlar Sözleşmesi'yle (1936) boğazlar tekrar Türkiye Cumhuriyeti yönetimine geçmiştir.

Boğazlar, Karadeniz'e kıyısı olan ülkelerin deniz ticaretinde kullandıkları en önemli deniz yolları arasındadır. Bu yüzden stratejik bir öneme sahiptir. İstanbul Boğazı deniz ulaşımında olduğu gibi günümüzde üzerine inşa edilen köprüler sayesinde Avrupa ve Asya arasındaki transit kara yolu ticaretinde de önem arz etmektedir.

TÜRKİYE'NİN JEOPOLİTİK KONUMUNUN BÖLGESEL ETKİLERİ

Türkiye, dünya haritasına bakıldığında eski kıtalar olarak tabir edilen; Asya, Avrupa ve Afrika'nın birbirine en fazla yaklaştığı noktada yer alır. Bu özelliği ile sadece fiziki olarak değil beşerî olarak da önemli bir konuma sahiptir. Bu durum, eski kıtalarda yer alan kültürlere komşu olmasının yanı sıra bu kültürler ve ülkeler arasında köprü olmasını da sağlamıştır. Bölgesel ölçekte ise Orta Doğu ülkeleri olan Suriye, Irak, İran; Kafkas ülkeleri olan Gürcistan, Azerbaycan ve Ermenistan; Balkan ülkeleri olan Bulgaristan, Yunanistan ile de komşudur. Kültürel fonksiyonun yanında sahip olduğu konumdan dolayı yakın coğrafyamızdaki ülkeler arasında Türkiye'nin yer almadığı ekonomik, siyasi ve askerî bir antlaşma düşünülemez.

Türkiye'nin Sahip Olduğu Jeopolitik Konumun Önemini Artıran Başlıca Unsurlar

- Karadeniz Havzası, Balkanlar, Kafkasya, Orta Doğu ve Orta Asya'nın oluşturduğu coğrafyanın merkezinde yer alır.
- Üç tarafı denizlerle çevrilidir. Tarihin ilk çağlarından bu yana ulaşım açısından yakın coğrafyanın can damarı olan İstanbul ve Çanakkale boğazlarına sahiptir.
- Dünyanın önemli petrol ve doğal gaz rezervlerinin olduğu Orta Doğu ve Hazar Havzası ile komşu olup bu enerji kaynaklarının Avrupa'ya ulaştırılmasında kavşak noktada bulunur.
- BM, NATO, Avrupa Konseyi, Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı, Karadeniz Ekonomik İş Birliği Örgütü, G-20, İslam İş Birliği Teşkilatı gibi kuruluşlara üyeliği jeopolitik önemini daha da artırmaktadır.
- Türkiye'nin genç nüfus potansiyelinin yüksek olması jeopolitik konumu açısından önemlidir.

ULAŞIM MERKEZİ TÜRKİYE

“Ekonominin gelişmesinde başlıca lüzumlu olan yollar; demir yolları, limanlar, kara ve deniz ulaştırma vasıtaları, millî mevcudiyetin maddi ve siyasi kan damarlarıdır, refah ve kuvvet vasıtasıdır.”

Mustafa Kemal ATATÜRK

Ulaşım; ekonomik, sosyal, kültürel, askerî ve siyasi bakımdan da önemi giderek artan unsurlardandır. Bir ülkenin, sahip olduğu coğrafi ve jeopolitik özelliklerine göre ulaşımı da çeşitlenebilmektedir. Bir ülkenin jeopolitik konumu, ulaşım ağları ile desteklendiği takdirde daha önemli hâle gelir. Dünya karalarının önemli bölümünü teşkil eden Asya, Avrupa ve Afrika'nın merkezinde yer alıp bu kıtaları birbirine bağlayan Türkiye, ulaşım açısından dünyanın en önemli merkezlerinden biridir. Boğazlar; Karadeniz ve Akdeniz'i, Avrupa ve Asya'yı birbirine bağlamaktadır.

Çeşitli fonksiyonları ve konumu sayesinde dünyanın en önemli şehirlerinden biri olan İstanbul'da iki kıtayı birleştiren **Yavuz Sultan Selim Köprüsü**

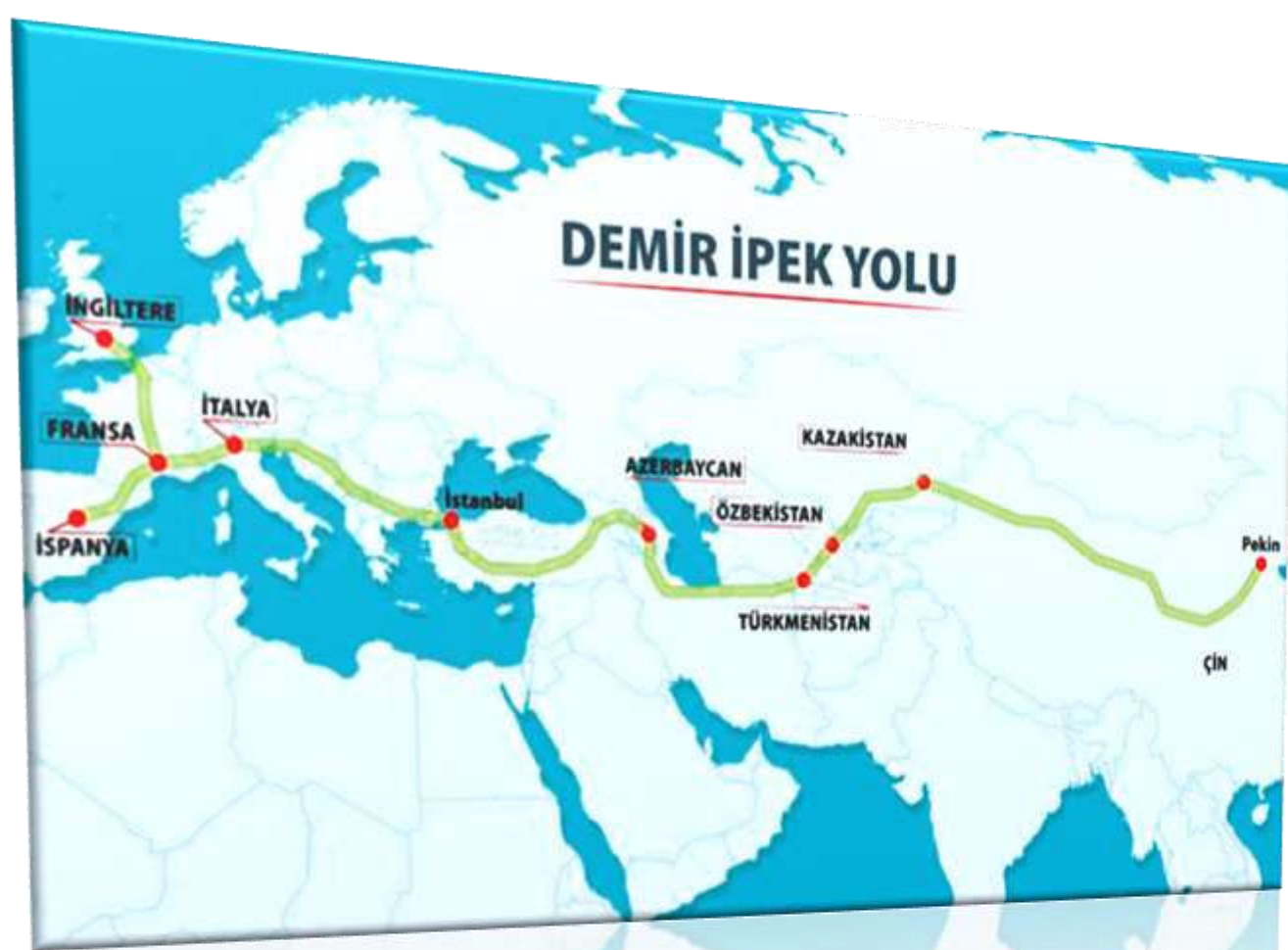
Akdeniz'e kıyısı olan Türkiye, **Süveyş Kanalı yoluyla Hint Okyanusu'na**; **Cebelitarık Boğazı'yla da Atlas Okyanusu'na** doğrudan bağlanabilmektedir. Bu özelliği sayesinde dünyanın her tarafıyla doğrudan irtibat kurabilecek ve ucuz ulaşım imkânı sunan deniz yoluyla ticaret yapmaktadır.

Türkiye sahip olduğu otoyol ve demir yolu şebekeleriyle Avrupa, Asya ve Afrika ülkeleri arasında iyi bir **kara ulaşımı** sağlar.

Boru hatları vasıtasıyla Asya'daki zengin enerji kaynaklarını tüketimin yoğun olduğu Avrupa'ya ulaştırır.

Geçmişte Asya ve Avrupa arasındaki bölgelerin zenginleşmesine önemli bir katkı sağlayan **İpek Yolu**'nun tekrar canlandırılması için Çin'den başlayarak Anadolu üzerinden Avrupa'ya ulaşacak **Demir İpek Yolu Projesi** geliştirilmiştir. Bu proje sayesinde Avrasya ülkeleri arasında ekonomik, ticari, kültürel ve siyasi ilişkilerin geliştirilmesi, bölgesel bütünleşme ile barış ve istikrarın sağlanması öngörülmektedir.

Türkiye'nin konumu itibarıyla **hava taşımacılığı** açısından merkezi bir noktada bulunması ve yapılacak olan projeler ekonomik anlamda ülkemize katkı sağlayacaktır. Özellikle son dönemde gerek bölgesel gerekse de küresel ölçekte ulaşım ile ilgili yapılan atılımlar Türkiye'nin jeopolitik önemini daha da artırmıştır.

Türkiye'nin Sahip Olduğu Jeopolitik Konumu Daha Avantajlı Hâle Getirmiş ve Getirecek Çalışmalar

Kanal İstanbul Projesi: Karadeniz ile Akdeniz arasındaki bağlantıyı sağlayan İstanbul Boğazı'na alternatif olup uluslararası ticari hacmi artıracak ve deniz trafiğini rahatlatacak projedir.

İstanbul Havalimanı: İlk uçuş 29 Ekim 2018 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Tüm etapları tamamlandığında 200 milyon yolcu kapasitesiyle, İstanbul'un stratejik önemini artıracak olup Çin, Afrika ve Avrupa arasında hava trafiğinin önemli bir kısmını sağlayacaktır.

1915 Çanakkale Köprüsü Projesi: Dünyanın en büyük asma köprülerinden biri olacak ve Avrupa'dan ülkemize gelen ve Ege'ye, Batı Akdeniz'e hatta Batı İç Anadolu'ya inen bütün yük hareketinin Çanakkale üzerinden yapılmasını sağlayacak projedir.

Osman Gazi Köprüsü ve İstanbul-İzmir Otoyolu: Osman Gazi Köprüsü 1 Temmuz 2016 tarihinde, İstanbul-İzmir Otoyolu ise 4 Ağustos 2019 tarihinde hizmete açılmıştır. Bu sayede bölgesel ve küresel öneme sahip İstanbul ve İzmir şehirleri arasındaki mesafe kısalmıştır.

Demir İpek Yolu: Tarihi İpek Yolu'nu demir yoluyla hayata geçiren; Çin'den Avrupa'ya kadar uzanan, önemli bir bölümü de Türkiye'den geçen projedir.

Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Projesi (TANAP): Daha önceden var olan “Bakü-Tiflis-Ceyhan Ana İhraç Ham Petrol Boru Hattı (BTC)” nin yanı sıra Azerbaycan’ın Hazar Gölü’ndeki Şah Deniz 2 Gaz Sahası ve Hazar Gölü’nün güneyindeki diğer sahalarda üretilen doğal gazın öncelikle Türkiye’ye, ardından Avrupa’ya taşıyacak projedir.

COĞRAFYA GAZETESİ

2018

Boğazlardan 87 bin 593 Gemi Geçti

İstanbul Boğazı'ndan 2017 yılında 42 bin 978, Çanakkale Boğazı'ndan 44 bin 615 gemi geçiş yaptı, bu gemilerin 13 bin 732'sini LNG, LPG ve ham petrol tankerleri oluşturdu.

İstanbul Boğazı'ndan geçen 12 bin 851, Çanakkale Boğazı'ndan geçen 16 bin 879 gemi Türk limanlarına uğradı.

UYGULAMA

Osmanlı Devleti'nin II. Selim Dönemi'nde Don-Volga Kanal Projesi ile Don ve Volga nehirlerinin birleştirilmesiyle Karadeniz ile Hazar Denizi arasında bir su yolu bağlantısı kurulması hedeflenmiş ancak proje çeşitli nedenlerden dolayı sonuçlandırılmamıştır.

O dönemde Hazar Denizi'nin kuzeyinde mücadele içinde olunan Ruslar, güneyinde ise İranlıların hâkimiyeti söz konusuydu. Bu proje gerçekleşseydi Osmanlı Devleti ile Orta Asya ve Kafkasya'da din, dil ve kültür birliğinin bulunduğu topluluklar açısından ne gibi sonuçlar ortaya çıkardı?

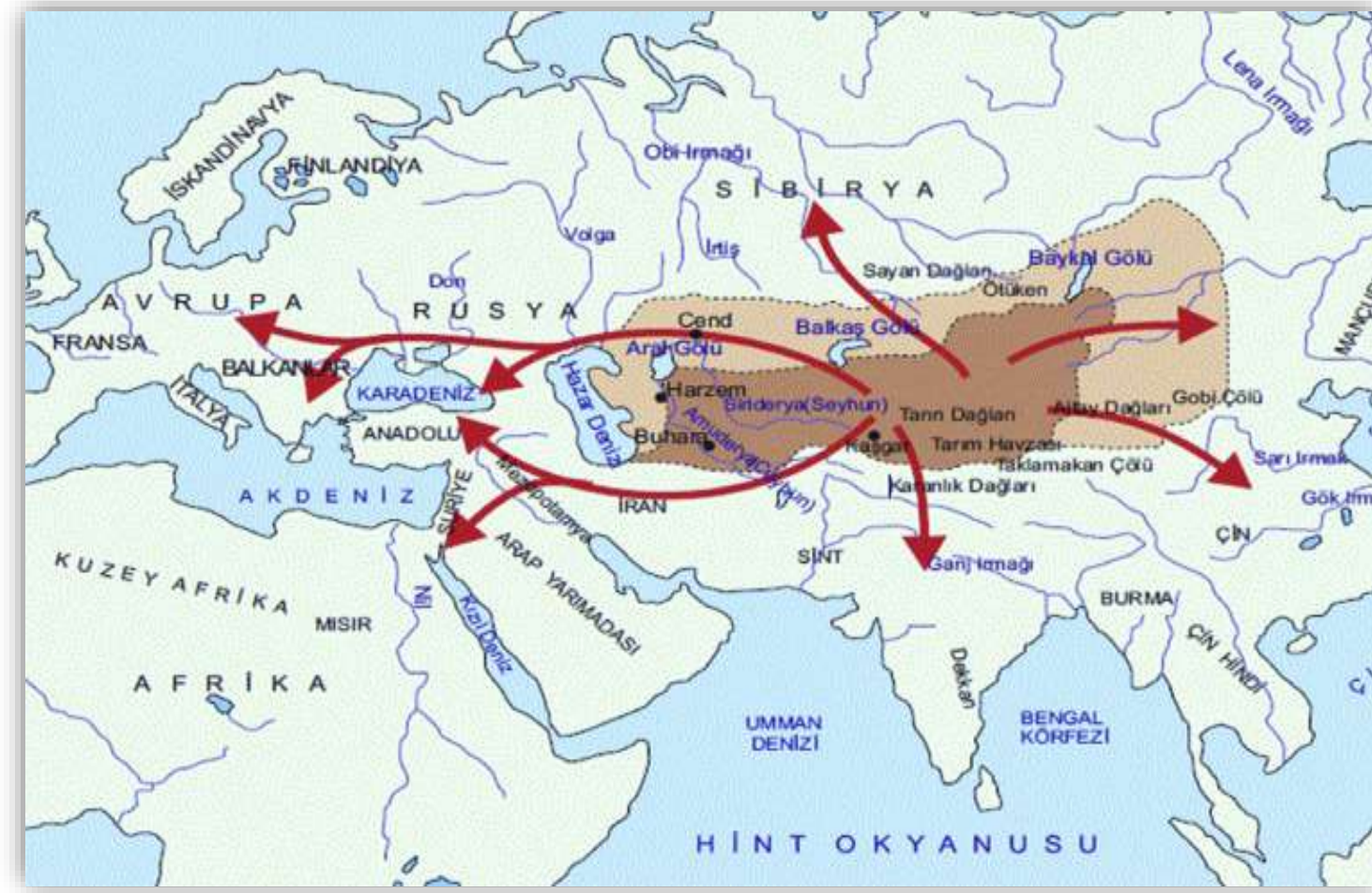
Birleştirilmek istenen yer

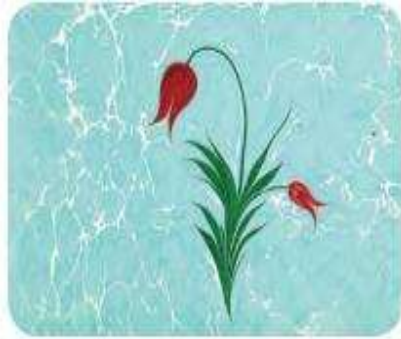
TÜRK KÜLTÜR HAVZASI

Türk kültürü; Orta Asya'dan kaynağını alıp Sibiryaya, oradan Afrika'ya ve Balkanlar'a uğrayıp bu coğrafya arasında kalan sahaya birikimini aktarmış bir kültür denizinden oluşur.

Türk kültürü, göç yolları ile farklı coğrafyalara taşınmış olsa da aynı kültürün izlerini bu alanlarda görmek mümkündür. Orta Asya'da kopuz çalınırken Anadolu'da bağlama çalınması, Orta Asya'da ve Anadolu'da halı ve kilim dokumacılığının yaygın olması, ibadethanelerin benzer mimaride inşa edilmesi, benzer yemeklerin yapılması, birbirine yakın örf ve âdetlerin hâlâ devam etmesi tarihî ve kültürel bağların geniş bir coğrafyaya yansımaları olarak kabul edilir.

Türk kültürünün izlerini ve coğrafi derinliğini batıda 20° doğu boylamında; Macaristan'daki Gül Baba Tekkesi'nden doğuda 100° doğu boylamındaki tarım havzasına; güneyde Somali-Etiyopya-Sudan'dan kuzeyde Sibiryaya'ya kadar olan sahada görmek mümkündür. Türk milleti 5000 yıllık tarihi boyunca Asya, Avrupa ve Afrika'da siyasal olarak kontrol altında tuttuğu coğrafyalarda barış ve adaletin öncüsü olmuştur. Bu coğrafyalarda hüküm süren medeniyetlerle kültürel ve siyasal ilişkiler kurmuşlardır.

Macaristan'daki Gül Baba Tekkesi

Türklerin İslamiyet'i kabul etmesiyle birlikte Türk kültürü havzası genişlemiştir. Günümüzde kuzeybatıda Balkan, kuzeydoğuda Kafkas, doğuda Türkistan, güneydoğuda Orta Doğu, Akdeniz'in güneyinde ise Kuzey Afrika'da yer alan toplumların merkezi hâline gelmiştir. Bu bölgelerde yaşayan devletlerle Türkiye geçmişten bu yana kültürel bağlara sahiptir. Buradaki devletlerin varlıklarını devam ettirmeleri Türkiye Cumhuriyeti açısından son derece önemlidir. Aynı şekilde bu bölgelerde var olan devletler için de Türkiye Cumhuriyeti'nin varlığı büyük bir öneme sahiptir.

Günümüzde Türk kültürü havzasının yayıldığı sahada bağımsız devletlerin yanı sıra özerk ve topluluklar hâlinde yaşayan, aynı dil, din, tarih ve kültüre sahip akrabalarımız bulunmaktadır. **Kıbrıs Türk Cumhuriyeti**'nin yanı sıra Türklerin ana yurdu olan Orta Asya'da günümüzde **Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan, Türkmenistan** gibi devletler ve **Doğu Türkistan** gibi özerk yapılanmalara sahip topluluklar yaşamaktadır. Bu devletler ile günümüzde de millî birlik ve kültürümüzü muhafaza edecek çalışmalar yapılmaktadır.

Orta Asya ile Anadolu arasında yer alan Kafkasya'da hem Türk hem de Müslüman olan akraba milletler varlıklarını sürdürmektedir. Burada başta Azerbaycan olmak üzere Dağıstan ve Çeçen halkları gibi Türk kültürüne ait topluluklar yaşamaktadır.

Azerbaycan'ın Bakü şehrinde bulunan Atatürk heykeli

Türkiye sınırları içerisinde yer alan Doğu Trakya, Balkan coğrafyası içinde yer alır. Dolayısıyla coğrafi açıdan Türkiye de Balkan ülkeleri arasında sayılabilir. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti yaklaşık 550 yıl Balkanlarda hüküm sürmüş olan **Osmanlı Devleti**'nin mirasını taşımaktadır. Balkan ülkeleri ile Anadolu arasında bu mirasın getirdiği benzerlikleri görmek mümkündür. Yüzyıllardır devam eden bu birlikteliğin gelecek nesillere taşınabilmesi için ortak kültürel çalışmalar yapılmakta, bu bölgelerde kültürel değerlerimizi yansıtan tarihi eserlerin restorasyon çalışmalarını Türkiye üstlenmektedir. Sırbistan ve Bosna-Hersek arasında yaşanan savaşta (1992-1995) tahrip olan Mostar Köprüsü'nün tamirati Türkiye tarafından yapılmıştır.

Kültür havzamızda yer alan Bosna-Hersek'te eski bir Osmanlı şehri: **Mostar ve Mostar Köprüsü**

Coğrafya Okuryazarlığı

AYRI COĞRAFYALARDA AYNI İMZA: TÜRKİYE İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI (TİKA)

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlığına bağlı TİKA; eğitimden sağlığa, tarımdan ekonomik kalkınmaya, kültürel miras projelerinden mesleki eğitim programlarına kadar çok geniş bir yelpazede projeler uygulayan bir kuruluştur.

TİKA, Türkiye'nin tüm kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteleri, yerel yönetimleri ve sivil toplum kuruluşlarının birikim ve tecrübelerini Türk kültür havzamız başta olmak üzere dünyaya yansıtarak yeni bir insani yaklaşımı amaç edinir.

Günümüzde dünyada yaklaşık 750 milyon insan temiz içme suyuna ulaşamamaktadır. Kurum, son 15 yılda 1.200'den fazla su kuyusu açarak susuzluk çekilen coğrafyalarda insanların su ihtiyacının karşılanmasına yardımcı olmuştur.

TİKA ayrıca kadınlar, engelliler, dar gelirliler başta olmak üzere toplumun tüm kesimleri için sürdürülebilir ve çok yönlü bakış açısıyla meslek edindirme kursları düzenlemektedir.

TİKA ve sivil toplum kuruluşlarının iş birliğiyle sahra altı Afrika ülkelerinde sağlık projeleri kapsamında 300 binin üzerinde insana sağlık hizmeti verilmiştir. tika.gov.tr

TİKA, bilimsel ve kültürel yönden gelişime katkı sağlayacak projelere destek olmaktadır. Kültür havzamızı oluşturan Türkistan, Kafkasya, Balkanlar, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da yaşanan sorunların çözümü için ne gibi projeler yapılabiliyor? Aynı zamanda tarihî ve kültürel bağların geliştirilmesine katkıda bulunulabilir? Düşünceleriniz yazınız.

Aşağıdaki ekonomik gelişmelerin hangisinde Türkiye'nin jeopolitik konumu doğrudan etkilidir?

A) Endüstride gelişmiş olan ülkelerin dünyaca ünlü markalarını üretmek için Türkiye'de fabrika kurmaları

B) Bazı ülkelerin Türkiye'de arazi satın alarak organik tarım yapmaları

C) Farklı dönem ve kültürlere ait tarihî eserlerin Türkiye turizmi açısından önemli bir kaynak oluşturması

D) Azerbaycan ve Irak petrollerinin Türkiye toprakları üzerinden Akdeniz'e ulaştırılması

E) Dış piyasalarda, Türkiye'de üretilen tekstil ürünlerine talebin fazla olması

Günümüzde enerjiye duyulan büyük gereksinim nedeniyle uluslararası enerji nakil projeleri hayata geçirilmektedir.

Bu tür projeler kapsamında, Türkiye'nin coğrafi konumuna bağlı olarak aşağıdakilerden hangisinde daha fazla değişiklik olması beklenir?

- A) Jeopolitik ve jeostratejik öneminin artmasında
- B) Sosyal ve kültürel etkileşimin artmasında
- C) Ulaşım olanaklarının çeşitlenmesinde
- D) Çalışan nüfusun sektörel dağılımında
- E) Tüketilen enerji kaynaklarının niteliğinde

Türkiye; göreceli konumunun sağladığı koşullarla bölgesel ve küresel ölçekte siyasi, askerî ve ekonomik bir etkiye sahiptir. Bir devletin dünya üzerindeki yeri; dış siyaseti ve ekonomik ilişkileri bu etkide önemli bir yere sahiptir.

Aşağıdakilerden hangisi, Türkiye’de bu durumun ortaya çıkardığı bir gelişme değildir?

- A) Nüfusunun giderek artması
- B) Enerji koridoru olması
- C) AB’ye üyelik başvurusu
- D) NATO’ya üye olması
- E) Ulaşımın giderek gelişmesi

I. Kıtaların birbirine çok yaklaştığı alanda bulunmasına bağlı olarak Doğu ve Batı kültürleri arasındaki etkileşimi daha yoğun yaşaması

II. Zengin petrol ve doğal gaz rezervlerine sahip Orta Doğu ve Kafkas ülkeleri ile sanayileşmiş fakat yeterli enerji kaynaklarına sahip olmayan Avrupa ülkeleri arasında bulunması

III. İstanbul ve Çanakkale boğazlarının, Karadeniz'e kıyısı olan limanlar için çıkış noktası olması

Yukarıdakilerden hangileri Türkiye ekonomisine uluslararası düzeyde doğrudan katkı sağlamaktadır?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve II

II ve III

ÖLÇME ve DEĞERLENDİRME

Bir ülkenin sahip olduğu fiziki ve beşerî unsurlar ile dünya üzerindeki konumunun dış siyasetine etkisine**jeopolitik**..... adı verilir.

Çin'den Avrupa'ya kadar uzanan, önemli bir bölümünün de Türkiye'den geçtiği demir yolu hattına**Demir İpek Yolu**..... adı verilir.

Akdeniz'e kıyısı olan Türkiye, Süveyş Kanalı yoluyla Hint Okyanusu'na; Cebelitarık Boğazı'yla da**Atlas**..... Okyanusu'na doğrudan bağlanabilmektedir.

Türk kültürü; Orta Asya'dan kaynağını alıp Sibirya'yı, Afrika'yı, Balkanlar'ı ve bu coğrafya arasında kalan sahayı etkilemiştir.

Anadolu, kendisini çevreleyen deniz ve boğazlar ile elverişli iklimi sayesinde Çin, Hindistan ve Japonya gibi pek çok köklü devletin kuruluş sahası olmuştur.

Kanal İstanbul Projesi; İstanbul Boğazı'na alternatif olup uluslararası ticari hacmi artıracak ve deniz trafiğini rahatlatacak bir projedir.

I. Süveyş Kanalı'nın açılması

II. Avrasya Tüneli'nin açılması

III. Manş Tüneli'nin açılması

1) Yukarıda verilenlerden hangileri Türkiye'nin jeopolitik önemi üzerinde etkili olmamıştır?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

I ve III

E) II ve III

- I. Bulunduğu bölgede güçlü bir orduya sahip olan ülkelerden biri olması
- II. Ekonomik açıdan Dünya'nın gelişen ülkeleri arasında olması
- III. Akdeniz, Karadeniz ve Karasal iklimlerinin etkili olması
- IV. İstanbul ve Çanakkale boğazlarına sahip olması

2) Yukarıdakilerden hangileri Türkiye'nin jeopolitiği üzerinde etkili olan değişken unsurlar arasında gösterilir?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) I ve IV
- D) I ve III
- E) II ve IV

Türkiye'nin üzerinde yer aldığı topraklar ilk çağlardan beri çeşitli uygarlıkların kurulduğu bir alan olmuştur.

3) Bu durum üzerinde aşağıdakilerden hangisi daha fazla etkili olmuştur?

A) Yer şekillerinin engebeli olması

B) Yer altı kaynakları bakımından zengin olması

C) Ulaşım yolları üzerinde yer alması

D) Bitki çeşitliliğinin fazla olması

E) Toprak özelliklerinin çeşitli olması

KAYNAKLAR

MEB Coğrafya 12
Ders Kitabı, 2019

Yazarlar

Cem ERDEBİL

Rařit DÜZGÜN

Ramazan BIÇAKLI

Zübeyde GÜZEL

Emine BOZBIYIK